

1. ชื่อผลงาน/โครงการพัฒนา โครงการเฝ้าระวังสารพิษในเลือดเจ้าหน้าที่ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวพัทลุง

2. คำสำคัญ: เอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรส สารพิษในเลือด โรคจากการทำงาน

3. สรุปผลงานโดยย่อ

การตรวจระดับเอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรสในเลือดเจ้าหน้าที่ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวพัทลุง ซึ่งเป็นการตรวจสุขภาพตามความเสี่ยงในระหว่างการทำงาน โดยในปีแรก ๆ การบริการยังไม่ได้นึกถึงความผิดปกติว่าสัมพันธ์กับลักษณะการทำงานที่สัมผัสกับสารเคมีทางการเกษตรเท่าที่ควร จึงทำให้ผู้ที่ผิดปกติในปีแรกเมื่อมาตรวจซ้ำก็ยังคงผิดปกติอยู่ แต่ในปีต่อมาการบริการเริ่มให้ความสำคัญดังกล่าว จึงได้ออกแบบฟอร์มการซักประวัติโรคจากการทำงาน ซึ่งผลตรวจร้อยละจำนวนรายที่ผิดปกติหลังตรวจซ้ำลดลง แต่เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุที่แท้จริงจึงได้มีการออกสำรวจพื้นที่การทำงานจริง เพื่อนำไปวิเคราะห์หาสาเหตุ และแก้ไข ปรับปรุงทั้งในคนและสภาพแวดล้อมการทำงาน ได้ถูกจุด ซึ่งจะส่งผลให้ระดับเอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรสในเลือดอยู่ในระดับปกติ แต่เนื่องจากในปี 2556 และ 2557 พบเจ้าหน้าที่ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวพัทลุง มีผลตรวจระดับเอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรสในเลือดผิดปกติ มากขึ้น ร้อยละ 29.4 และร้อยละ 57.1 ตามลำดับ ทั้งนี้ที่มีการส่งเสริมการป้องกันสารพิษจากการทำงานมาระยะหนึ่ง จึงได้มีการหาสาเหตุอื่นโดยมีการออกแบบซักประวัติเพิ่มในเรื่องอื่นเพิ่ม โดยเฉพาะเรื่องพฤติกรรมมารับประทานและวิธีการล้างผัก ผลไม้ที่ถูกต้อง ซึ่งพบว่าเกือบทุกคนมีการล้างผัก ผลไม้ สารพิษไม่ถูกต้อง จึงได้มีการเน้นย้ำพฤติกรรมมารับประทานผัก ผลไม้ปลอดสารพิษ และวิธีล้างผัก ผลไม้ที่ถูกต้อง ซึ่งปรากฏว่าปี 2558 ผลตรวจระดับเอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรสในเลือดทุกคนอยู่ในระดับปกติ แต่ก็ยังมีการเฝ้าระวังต่อไป

4. ชื่อและที่อยู่ขององค์กร

กลุ่มงานอาชีพเวชกรรม โรงพยาบาลพัทลุง

5. สมาชิกในทีม

1. นพ. สุวิชัย ปฐมพานิชย์รัตน์
2. น.ส. ศุภกร เขียวมนตรี
3. น.ส. ปานรดา รักษ์ศรี
4. นางนันทยา สุขนิยม
5. น.ส. วลินทร์กร รักร่วม
6. น.ส. เสาวลักษณ์ รักทอง
7. น.ส. ศุภระกาย ฮวดไถ่

6. เป้าหมาย

เพื่อเฝ้าระวังและติดตามระดับสารพิษในเลือดของเจ้าหน้าที่ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดพัทลุง ให้อยู่ในระดับที่ปลอดภัย

7. ปัญหาและสาเหตุโดยย่อ

จังหวัดพัทลุงถือเป็นจังหวัดที่พบปัญหาด้านสุขภาพจากการทำงานสัมผัสกับสารเคมีทางการเกษตรค่อนข้างมาก เพราะส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดพัทลุงเป็นหน่วยงานของรัฐ ที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจำหน่ายแก่เกษตรกร โดยมีโรงงานกระบวนการผลิต และจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว ส่งเสริมและเผยแพร่การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพแก่เกษตรกร บริการตรวจสอบและวิเคราะห์คุณภาพเมล็ดพันธุ์ ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่ต้องทำงานสัมผัสกับสารเคมีทางการเกษตรที่ปนเปื้อนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ทั้งนี้จึงต้องมีการเฝ้าระวังสารพิษในเลือด โดยการเจาะเลือดหาความผิดปกติของระดับเอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรสในเลือด ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

8. กิจกรรมการพัฒนา

ระยะที่ 2 ปี 2554

Plan

1. ประสานงาน วางแผนร่วมกันระหว่างศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว จ.พัทลุง กับกลุ่มงานอาชีพเวชกรรม ในการตรวจระดับเอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรสในเลือด
2. กำหนดวันเวลาและสถานที่ตรวจในหน่วยงาน

Do

1. ออกตรวจ เจาะเลือดหาระดับเอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรส ณ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว
2. แพทย์สรุปผลการตรวจ แจ้งผลตรวจแก่ผู้รับบริการ ในรายที่ผิดปกติ อธิบายผลตรวจพร้อมแนะนำให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ และนัดมาเจาะเลือดซ้ำอีก 3 เดือน

Check

จากผลการตรวจระดับเอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรสในเลือด พบค่าผิดปกติผู้รับการตรวจ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.6 ซึ่งเป็นระดับผู้บริหารของหน่วยงานนั้น ผลการตรวจซ้ำ พบว่า ระดับเอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรสในเลือดยังผิดปกติเล็กน้อย แต่ผลดีขึ้น

Action

อธิบายผล พร้อมให้คำแนะนำในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ถูกต้อง

ปัญหาและอุปสรรค

ไม่มีการช้กประวัติโรคจากการทำงาน

ระยะที่ 2 ปี 2555

Plan

- ออกแบบแบบฟอร์มการช้กประวัติโรคจากการทำงาน ประกอบด้วย ประวัติการทำงาน ลักษณะการทำงาน ระยะเวลาการทำงาน การสัมผัสสารเคมี สารเคมีที่ใช้ การใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตราย สุขลักษณะส่วนบุคคล

- ประชุมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในการทำความเข้าใจในการใช้แบบฟอร์มซักประวัติ

Do

- จัดทำแบบฟอร์มการซักประวัติโรคจากการทำงาน
- ออกตรวจ ณ หน่วยงาน เจาะเลือดหาระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรส นำแบบฟอร์มซักประวัติ ที่สร้างขึ้นมาใช้ในการซักประวัติ และนัดมาพบแพทย์รับผลตรวจเลือด แพทย์/พยาบาลให้คำแนะนำ

Check

จากผลการตรวจระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือด พบค่าผิดปกติในผู้รับการตรวจ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 โดยคนที่พบความผิดปกติมีการทำงานในพื้นที่เดียวกันหรือเคยทำงานที่เดียวกัน คือ ห้องปฏิบัติการ

ผลการตรวจซ้ำ อีก 3 เดือน ที่กลุ่มงานอาชีพเวชกรรม พบว่า มีจำนวน 3 คน ระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดอยู่ในระดับปกติ ส่วนอีก 1 คน ยังมีความผิดปกติเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 2.6 เนื่องจากยังคงมีการสัมผัสสารเคมีอยู่บ้าง

Action

หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้รับการตรวจที่ผิดปกติพบว่าทุกคนอยู่ในห้องปฏิบัติการทุกคน ได้มีการติดต่อผู้บริหารศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวลงสำรวจสภาพการทำงานของห้องปฏิบัติงานจริง คือ พบว่า เป็นห้องที่ติดแอร์ ไม่มีพัดลมดูดอากาศ ไม่เคยเปิดหน้าต่างให้อากาศระบาย อาจทำให้สารยามาแมลงฟุ้งกระจายในห้อง และ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานบางคนใส่ผ้าปิดปากปิดจมูก บางคนไม่ใส่ ซึ่งผ้าปิดปากจมูกที่ใช้ก็ไม่สามารถกันสารเคมีได้ ได้แนะนำการใส่อุปกรณ์ป้องกันที่ถูกต้อง การเปิดประตูหน้าต่าง ระบายอากาศทุกวันตอนเย็น

ปัญหาและอุปสรรค

1. ไม่สามารถวิเคราะห์หาสาเหตุความผิดปกติที่แท้จริง เนื่องจากไม่มีการสำรวจสภาพแวดล้อมและวิธีปฏิบัติตนในการทำงานของหน่วยงานในทุกจุดของกระบวนการทำงาน
2. ไม่มีการสื่อสารกับผู้บริหารของหน่วยงานในเรื่องของผลการตรวจ

ระยะที่ 3 ปี 2556

Plan

วางแผน ติดต่อประสานงานไปยังศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว จ.พัทลุง เพื่อพบผู้บริหาร โดยให้ทีมลงสำรวจพื้นที่จริง

Do

1. เดินสำรวจหน่วยงาน (Walk through server) เพื่อให้ทราบวิธีการทำงาน กระบวนการผลิต ปัจจัยเสี่ยง จำนวนผู้สัมผัส
2. จัดทำแผนผังพื้นที่การทำงาน กระบวนการผลิต

3. ออกตรวจ ณ หน่วยงาน เจาะเลือดหาระดับเอ็นไอเอ็มโกลินเอสเตอเรส และนัดมาพบแพทย์
รับผลเลือด แพทย์/พยาบาลให้คำแนะนำ

3. นำแบบฟอร์มซักประวัติ + ผลการสำรวจและแผนผัง เป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปวิเคราะห์
หาความสัมพันธ์กับระดับเอ็นไอเอ็มโกลินเอสเตอเรสในเลือด

Check

จากผลการตรวจระดับเอ็นไอเอ็มโกลินเอสเตอเรสในเลือด พบค่าผิดปกติในผู้รับการตรวจ จำนวน
10 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4 โดยคนที่พบความผิดปกติมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่แตกต่างกัน

ผลการตรวจซ้ำ อีก 3 เดือน พบว่า มีเจ้าหน้าที่จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.4 ยังคงมีระดับ
เอ็นไอเอ็มโกลินเอสเตอเรสในเลือดอยู่ในระดับผิดปกติ

Action

ในช่วงแรกได้ให้คำแนะนำในการปฏิบัติตนในการป้องกันสารพิษ และปรับสภาพแวดล้อม แก่
ผู้รับการตรวจที่มีผลผิดปกติทั้ง 10 คน แต่หลังจากมาวันที่มารับการตรวจซ้ำ อีก 3 เดือน ได้มีการซัก
ประวัติลงรายละเอียดในเรื่องพฤติกรรมการบริโภคผัก ผลไม้ที่ไม่ปลอดภัย โดยเฉพาะวิธีการล้างผัก
ผลไม้ก่อนรับประทาน ซึ่งทั้ง 4 ราย มีการล้างผัก ผลไม้ ไม่ถูกต้อง

ปัญหาและอุปสรรค

ผลตรวจการซักประวัติ ส่วนใหญ่จะเน้นการซักประวัติโรคจากการทำงาน ส่วนพฤติกรรม
บริโภคผัก ผลไม้ มีการซักประวัติค่อนข้างน้อย

ระยะที่ 4 ปี 2557

Plan

1. ปรับปรุงแบบฟอร์มการซักประวัติ ให้ครอบคลุมทุกสาเหตุมากขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการ
เก็บข้อมูลวิเคราะห์สาเหตุ

2. นำข้อมูลการซักประวัติมาประกอบกับผลการตรวจระดับเอ็นไอเอ็มโกลินเอสเตอเรสในเลือด
เพื่อจะได้วิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงที่มาวางแผนส่งเสริม ป้องกันต่อไป

Do

1. ตั้งทีมทบทวนแบบฟอร์มซักประวัติโรคจากการทำงานเดิม โดยมีการทบทวนวิชาการว่ามี
สาเหตุอะไรบ้างที่สามารถทำให้ระดับเอ็นไอเอ็มโกลินเอสเตอเรสในเลือดผิดปกติได้ แล้วจัดทำแบบฟอร์ม
การซักประวัติใหม่ ให้ครอบคลุมทุกสาเหตุ

2. ออกตรวจ ณ หน่วยงาน เจาะเลือดหาระดับเอ็นไอเอ็มโกลินเอสเตอเรส นำแบบฟอร์มซัก
ประวัติที่ปรับปรุงมาใช้ในการซักประวัติ และนัดมาพบแพทย์รับผลเลือด แพทย์/พยาบาลให้คำแนะนำ

3. นำข้อมูลการซักประวัติแต่ละราย มาประกอบวิเคราะห์หาสาเหตุที่มีผลให้ผลการตรวจระดับ
เอ็นไอเอ็มโกลินเอสเตอเรสผิดปกติ

4. ในช่วงที่ผู้รับการตรวจมาพบแพทย์รับผลตรวจ ณ โรงพยาบาลพัทลุง ปีนี้จะเน้นการให้คำแนะนำพฤติกรรมกรบริโภคผัก ผลไม้ที่ปลอดภัยให้มากขึ้น โดยยังคงให้คำแนะนำการปฏิบัติตนที่ถูกต้องในการใช้และป้องกันสารพิษจากการทำงาน

Check

จากผลการตรวจระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือด พบว่า ค่าผิดปกติในผู้รับการตรวจจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 57.1 โดยคนที่พบความผิดปกติมีลักษณะการทำงานที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ป้องกันไม่ถูกต้อง จำนวน 2 คน และพบว่าทุกคนมีการล้างผัก/ผลไม้ไม่ถูกต้อง ส่วนใหญ่ล้างผักผลไม้โดยการผ่านน้ำเท่านั้น ซึ่งได้ให้คำแนะนำที่ถูกต้องก่อนมาตรวจซ้ำ

ผลการตรวจซ้ำ อีก 3 เดือน ที่กลุ่มงานอาชีพเวชกรรม พบว่า ในจำนวน 20 คน มาตรวจซ้ำ เพียง 10 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 ซึ่งผลตรวจมีระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดอยู่ในระดับผิดปกติ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9

Action

ให้คำแนะนำในการปฏิบัติตนในการป้องกันสารเคมี และปรับสภาพแวดล้อม และวิธีการล้างผักผลไม้ก่อนรับประทาน

ปัญหาและอุปสรรค

การมาตามนัดค่อนข้างน้อย จากการสอบถามผู้ประสานงานพบว่าช่วงที่นัดมาตรวจซ้ำ เป็นช่วงที่งานค่อนข้างมาก และบางส่วนติดประชุมต่างจังหวัด

ระยะที่ 4 ปี 2558

Plan

ประสานหน่วยงานลงไปให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากสารพิษ

Do

1. ประสานหน่วยงานลงไปให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากสารเคมี ในช่วงเดือน กุมภาพันธ์

2. ออกตรวจ ณ หน่วยงาน เจาะเลือดหาระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรส นัดมาพบแพทย์รับผลเลือด แพทย์/พยาบาลให้คำแนะนำ

Check

พบว่าผู้รับการตรวจทุกคนมีค่าระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดปกติ

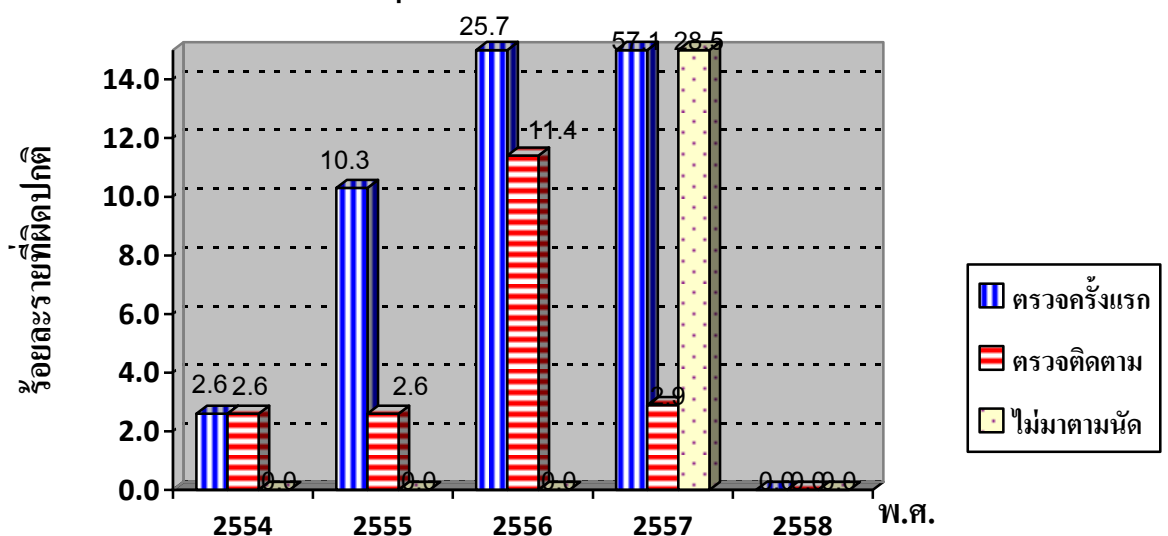
Action

แนะนำให้มีการตรวจเพื่อเฝ้าระวังต่อไป

9. การวัดผลและผลของการเปลี่ยนแปลง

ปีแรกที่พบผลตรวจผิปกติมี 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.8 นัดฟังผล แพทย์ให้คำแนะนำการปฏิบัติตนในการใช้สารพิษที่ถูกต้องทั่วไปเท่านั้น และเจาะเลือดซ้ำ ฟังผลเลือดอีก 3 เดือนพบยังผิปกติเล็กน้อย ปี 2555 ได้ออกแบบฟอร์มซักประวัติโรคจากการทำงาน เพื่อเป็นแนวทางวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการทำงานกับผลการตรวจ ผลการตรวจพบผิปกติ 4 ราย คิดเป็น ร้อยละ 10.3 ซึ่งพบว่าทุกรายทำงานอยู่ในห้องปฏิบัติการ หรือเคยทำงานอยู่ในห้องนี้ ซึ่งทำให้ต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมในที่ทำงานอาจมีผลให้ผลเลือดผิปกติ ปี 2556 เริ่มมีการสำรวจสภาพแวดล้อม กระบวนการผลิตในสถานที่จริง(Walk Through Servey) เพื่อเป็นข้อมูลวิเคราะห์สาเหตุ ผลการตรวจพบผิปกติ 10 ราย คิดเป็น ร้อยละ 29.4 อยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ผู้ตรวจที่มาตรวจซ้ำที่พบผลตรวจผิปกติ นั้นพบว่าส่วนใหญ่มีพฤติกรรม การบริโภคผัก ผลไม้ ที่ไม่ปลอดภัย ปี 2557 มีการปรับปรุงแบบฟอร์มซักประวัติใหม่ ให้ครอบคลุมสาเหตุทุกด้าน นำข้อมูลที่ได้มาประกอบการให้คำแนะนำพฤติกรรมของแต่ละราย และได้เจาะจงมากขึ้น เพื่อการป้องกัน ส่งเสริมได้ตรงจุดขึ้น โดยผลการตรวจพบผิปกติ 20 ราย คิดเป็น ร้อยละ 57.1 จากการวิเคราะห์สาเหตุ พบว่า ทุกคนมีการล้างผัก/ผลไม้ไม่ถูกต้อง ส่วนใหญ่ล้างผักผลไม้โดยการผ่านน้ำเท่านั้น ซึ่งได้ให้คำแนะนำที่ถูกต้องก่อนมาตรวจซ้ำ ผลการตรวจซ้ำพบว่า ในจำนวนที่มาตรวจ 10 ราย พบผิปกติเพียง 1 คนเท่านั้น และในปี 2558 ผลการตรวจเลือด พบว่าทุกคนปกติ รายละเอียดผลการตรวจเลือดครั้งแรกและหลังปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเจาะเลือดซ้ำ ผลดังกราฟ

กราฟแสดงจำนวนรายที่ผลการตรวจเลือดผิปกติก่อนและหลังปรับเปลี่ยนพฤติกรรม 5 ปีย้อนหลัง

10. บทเรียนที่ได้รับ:

การเฝ้าระวังสารพิษในเลือดเจ้าหน้าที่ศูนย์แม่เหล็กพันธุชีวภาพฯ ที่ได้ผล จำเป็นต้องมีการค้นหาสาเหตุที่ทำให้ผลเลือดผิดปกติเป็นรายคน เครื่องมือที่จะช่วยได้ก็คือ แบบฟอร์มการซักประวัติโดยจะต้องมีข้อมูลให้ครอบคลุมทุกด้านที่อาจเป็นสาเหตุให้เกิดโรคที่เกิดจากการใช้สารพิษ เช่น พฤติกรรมการใช้สารพิษในการทำงาน พฤติกรรมการป้องกันสารพิษเข้าสู่ร่างกาย ทั้งในขณะทำงาน การใช้ชีวิตประจำวัน การบริโภคผัก ผลไม้ เป็นต้น รวมถึงการที่จะต้องทราบสภาพแวดล้อมในการทำงานในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการทำงานของผู้ปฏิบัติงานจึงต้องมีการลงสำรวจสถานที่จริง (Walk Through Servey) แล้วนำข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าวมาวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริง อันนำไปสู่การส่งเสริมป้องกันที่ตรงจุดมากที่สุด และควรจะมีการเฝ้าระวังทุกปี

11. การติดต่อกับทีมงาน

1. นางสาวศุภร เขียวมนตรี	โทร 1140
2. นางสาวเสาวลักษณ์ รักทอง	โทร 1140